

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti” rakendusplan (2008)

SISSEJUHATUS

Käesolev Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TA&I) strateegia 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti” rakendusplan (edaspidi *rakendusplan*) on koostatud vastavalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusele nr. 302 („Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord”). Määruse kohaselt tuleb valdkonna arengukavale koostada selle elluviimise dokument rakendusplan, milles esitatakse vastavalt strateegiale eesmärkide elluviimiseks vajalikud tegevused, tähtajad, vastutajad ja rahastamine eelarveaastate ja allikate lõikes (esimese nelja aasta jooksul). Käesolev rakendusplan lähtub TA&I strateegias 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti” (TE II) sõnastatud tegevustest, täiendades neid alltegevustega. Rakendusplanis on selguse ja konkreetseuse huvides lisatud info sihtgruppide ja oodatavate tulemuste kohta ning kommentaarid.

TA&I strateegia käsitleb Eesti ees seisvaid väljakutseid TA&I korraldusele, ettevõtlusele ja majanduse konkurentsivõimele, avalikule sektorile ning TA&I poliitika kujundamisele. Strateegia on suunatud ühiskonna jätkusuutlikule arengu toetamisele teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kaudu. See aitab kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia “Säästev Eesti 21” ning Lissaboni strateegia (majanduskasvu ja tööhõive strateegia) eesmärkide saavutamisele.

TA&I strateegia eesmärkideks on suurendada teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõimelisust ja mahtu, soodustada uuendusmeelsust ettevõtluses sihiga globaalses majanduses uut väärtust luua ning kujundada Eestist innovatsioonisõbralik ühiskond. Nimetatud eesmärkide täitmine toimub horisontaalsete (st üldiste laiapõhjaliste) ning vertikaalsete (st prioriteetsetele suundadele fokuseeritud) tegevuste kaudu.

TA&I strateegia suunab horisontaalsetesse tegevustesse riigi rahalisi ressursse järgmistele põhimõtete alusel:

- rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise kõrge kvaliteediga teadus- ja arendustegevuse eelistamine;
- eelduste loomine TA&I süsteemi kasvuks ja tulemuslikkusele orienteerituseks, eelkõige jätkusuutliku teadlaste ja ettevõtjate kogukonna loomine ning atraktiivse keskkonna loomine teadus- ja arendustegevuseks ning tehnoloogiliseks uuendustegevuseks;
- potentsiaalselt kõrget majanduslikku lisandväärtust loova TA&I tegevuse eelistamine.

Detailsemalt on horisontaalseid tegevuste rahastamist käsitletud käesoleva rakendusplani peatükis „Meetmete rahastamine”. Meetmete rahastamise tabelis on eraldi välja toodud hinnang hilisema statistiliste andmete kogumise protsessis rahvusvahelise statistika definitsioonide alusel (*Frascati manual*) T&A kulutusteks loetavate vahendite kohta ning mitte-*Frascati* kulutuste kohta.

Vertikaalsete tegevuste ehk prioriteetsete suundade toetamiseks käivitatakse antud rakendusplani raames riiklikud T&A programmid, mille põhimõtted on toodud allpool (peatükk „Prioriteetide rahastamine”). Oma olemuselt on vertikaalsed tegevused sarnased horisontaalsetele tegevustele, kuid nad on fokuseeritud konkreetsetele prioriteetsetele suundadele. Samas on selge, et vertikaalseid tegevusi toetavad oluliselt ka horisontaalsed tegevused. Seega horisontaalsed ja vertikaalsed tegevused ei vastandu üksteisele, vaid pigem tekitavad sünergia TA&I strateegia eesmärkide elluviimiseks. Ülevaade prioriteetsete suundadega seotud tegevustest on esitatud joonisel (Joonis 1). Antud joonisel on välja toodud kui suur osa konkreetse horisontaalse tegevuse mahust suunatakse riigi jaoks prioriteetsetesse valdkondadesse kus on planis käivitada riiklikud T&A programmid. Riiklike T&A programmide jaoks planeeritud rahastamine tuleb põhiliselt meetme 1 (rahvusvaheline mobiilsus ja õppetöö kvaliteedi tõstmise tegevused), meetme 2 (kitsalt fokuseeritud teadustöö finantseerimine) ning kogu meetme 3 tegevuste jaoks planeeritud rahastamisest. Ülejäänud horisontaalsed tegevused toetavad riiklike T&A programme prioriteetseid valdkondi eelistavate hindamiskriteeriumite kaudu. Täpne maht, mis ulatuses ka teised tegevused otseselt (sh rahaliselt) toetavad

konkreetset programmi, lepitakse kokku iga programmi koostamise käigus. Kuna iga konkreetse programmi detailne sisu selgub ettevalmistamise käigus, siis on esitatud joonis illustratiivne.

Prioriteetsete valdkondadega seotud tegevused meetmete lõikes	Prioriteetidele suunatuse määr (%)	Maht 2007-2010 (mln krooni)	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad (sh rakendused tervisholus)	Biotehnoloogiad (sh biomeditsiin ja ravimiuuringud)	Materjalitehnoloogiad	Energeetika sh põlevkivitehnoloogiad ja säästvad energiatehnoloogiad	Riigikaitse ja julgeolek
MEEDE 1: Inimkapitali arendamine							
Doktorikoolid	70	143	X	X	X		
Teised doktoriõppega seotud tegevused (sh. RKT, spetsiaalsed doktorandi grantid)	50	540					
Rahvusvaheline mobiilsus (sh. repatrieerimine, järel doktorid ja välisspetsialistide Eestisse toomine)	90	138					
Õppetöö kvaliteedi tõstmise meetmed (Kõrgharidusstrateegia raames)	80	206	X				
MEEDE 2: Avaliku sektori TA&I korralduse tõhustamine							
Kitsalt fookuseeritud teadustöö finantseerimine	100	667					
Teaduse tippkeskused	70	317	X	X	X		
T&A infrastruktuuri investeringud	70	1918	X	X	X		
MEEDE 3: Ettevõtete innovatsioonivõime suurendamine							
Turusuunitlusega T&A projektide toetamine	50	670					
Tippasemel arendus- ja turundusspetsialistide kaasamine	50	243					
Uute teadusmahukate tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine	50	475					
Ettevõtete ühistegevuse ja klastrite toetamine	50	69					
TT-pargid ja inkubaatorid	50	414					
Varajase faasi omakapital (Arengufond)	50	400					
Tehnoloogia arenduskeskuste toetamine	100	503	X	X	X		
MEEDE 4: Eesti pikaajalisele arengule suunatud tegevused							
Innovatsiooniteadlikkus ja arenguseire	50	96					

X - Praegusel hetkel toimivad tegevused

Meetmete horisontaalsuse iseloom:

- Tehnoloogiaprogrammi tegevused
- Tehnoloogiaprogrammidele reserveeritakse nn. tasku
- Horisontaalsed tegevused

Meetmete tegevuste tähtsus vertikaalses programmis:

- Vajab tugevat toetust
- Vajab toetust

Joonis 1. TA&I strateegias käsitletud prioriteetsed valdkonnad ning neid toetavate horisontaalsete tegevuste maht ja prioritseeritus ajavahemikus 2007-2010.

TA&I strateegia rakendamine peab tagama Eesti TA&I süsteemi koordineeritud arendamise ja võimekuse tõusu arvestades "Riigi eelarvestrateegiaga 2008–2011", selles sisalduva "Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga aastateks 2007-2013" (RSKS) ja valdkondlike rakenduskavadega (OPd) aastateks 2007–2013. Samuti peab rakendamine arvestamine TA&I strateegiaga külgnevate ja osaliselt kattuvate valdkondade arengukavadega. Ressursside planeerimisel on arvestatud valitseva majandusolukorra ja kõige viimaste majanduskasvu prognoosidega. Rakendusplaanis kavandatu on planeeritud sisendiks riigi eelarvestrateegiasse (RES) ministeeriumite valitsemisala arengukavade kaudu.

Rakendusplaani projekt on valminud Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostöös. Selle koostamist nõustas haridus- ja teadusministri käskkirjaga moodustatud 20-liikmelise juhtgrupp, mis hõlmas TA&I valdkondades aktiivseid ministeeriume ja kõiki olulisemaid partnereid. TA&I strateegia rakendusplaani projekti ettepanek esitati haridus- ja teadusministrile 29. septembril 2006. a.

Võttes arvesse „Eesti Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013 „Teadmispõhine Eesti““ 2007. aasta eesmärkide ja rakendusplaani täitmise aruande järeldusi ja soovitusi, tegi strateegia koordinatsioonikomisjon 15.11.2007. a. haridus- ja teadusministrile ettepaneku täiendada kehtivat strateegia rakendusplaani alljärgnevalt:

- 1) täiendada peatükki „Prioriteetide rahastamise“ riiklike T&A programmide üldiste põhimõtete osa. Nimetatud peatükis täiendati oluliselt alapeatükke „T&A programmide algatamine ja osalejad“, „Võimalikud T&A programmidega seotud tegevused“ ja „T&A programmi ülesehitus“ ning lisati alapeatükid „Programmi

rahastamise põhimõtted', , Riikliku T&A programmi tulemuste hindamine', , Väljundite hindamine', 'Programmi juhtimise ja uuendamise põhimõtted', 'Programmi arendamise ja täiendamise põhimõtted' ja 'Riiklike T&A programmide elluviimise ajakava'.

- 2) lisada rakendusplaani koosseisu rakendusplaani 'Prioriteetide rahastamise' peatükis ära toodud põhimõtete järgi koostatud 'Eesti energiatehnoloogia programmi' programmdokument (rakendusplaani Lisa 1).
- 3) rakendusplaani 'Meetmete rahastamise' peatükis olevaid tabeleid korrigeeriti vastavalt Rahandusministeeriumi 2007. aasta suvisele majandusprognoosile, 2008. aasta riigieelarve seaduse eelnõule ning vastavalt Riigi Eelarvestrateegiale 2008-2011.

Täpsemad muudatused, mis on tehtud rakendusplaani tekstilises osas ja finantstabelites, on esitatud Vabariigi Valitsuse korralduse seletuskirjas, millega käesolev uuendatud rakendusplaani on heaks kiidetud.

Lisaks täiendatud rakendusplaanile esitas TA&I strateegia koordineerimis komisjon haridus- ja teadusministrile TA&I strateegia ja rakendusplaani 2007. aasta aruande. Aruanne sisaldab ülevaadet 2007. aasta jooksul toimunud olulisematest TA&I valdkonna tegevustest ja algatustest. Samuti on antud ülevaade TA&I strateegias toodud indikaatoritest, kasutades uusimat võimalikku statistikat ja muid kättesaadavaid andmeid.

PRIORITEETIDE RAHASTAMINE

Prioriteetsete suundade rahastamiseks käivitatakse riiklikud teadus- ja arendusprogrammid. Riiklikud T&A programmid kuuluvad teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riikliku rahastamise seisukohalt Eesti sotsiaalmajandusliku arengu strateegilistele eesmärkidele suunatud tegevuste hulka ja neid viiakse ellu vastavalt strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2007 – 2013” rakendusplaanile. Programmid on mõeldud Eesti TA&I strateegia võtmetehnoloogiate ning riigi sotsiaalmajandusliku ja kultuurilise arengu seisukohalt oluliste valdkondade edendamiseks ning vastavate riigi valdkondlike poliitikate kujundamiseks ja realiseerimiseks vajalike uuringute läbiviimiseks. Antud dokumendis käsitletakse riiklike teadus- ja arendusprogramme lähtuvalt eeldusest, et ühe ministeeriumi vastutusalasse jäävad programmid on rakendusplaanis esitatud vastava ministeeriumi tegevuste (ja eelarve) sees ning siin peatükis neid eraldi ei käsitleta. Samas on otstarbekas ressurside planeerimise huvides riiklike programme käsitleda koos ning programmide üldpilti detailiseerida iga kord, kui toimub rakendusplaani täpsustamine ja/või langetatakse otsuseid mõne programmi kohta.

T&A programmide koostamise alused

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus sätestab, et:

- kõigi ministeeriumite ülesandeks on oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning selle finantseerimise korraldamine. Iga ministeeriumi ülesandeks on tulenevalt riigi arengukavadest riiklike teadus- ja arendusprogrammide väljatöötamine ja nende täitmise korraldamine.

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2007-2013” (TE II) näeb ette, et:

- konkreetsete valdkondade eelisarendamist teostatakse riiklike teadus- ja arendusprogrammide käivitamise ja elluviimisega:

§ Võtmetehnoloogiate arendamiseks (teadus- ja arendusprogrammid võtmetehnoloogiate valdkondades).

Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni võtmetehnoloogiad on:

- o info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad,
- o biotehnoloogiad,
- o materjalitehnoloogiad,

kui kaasaegse TA&I eesliinil olevad ja paljudel elualadel kõrget lisandväärtuse ja tootlikkuse kasvu pakkuvad tehnoloogiad.

§ Sotsiaalmajanduslike probleemide lahendamiseks ja eesmärkide saavutamiseks iga Eesti elaniku jaoks olulist tähtsust omavates sotsiaalmajanduslikes valdkondades, näiteks energeetika, riigikaitse ja julgeolek, tervishoid ja hoolekanne, elukeskkond, infoühiskond jne. (sotsiaalmajanduslikud teadus- ja arendusprogrammid).

§ Eesti rahvuskultuuri, keele, ajaloo ja loodusega ning Eesti riiklusega seotud uuringute järjepidevuse tagamiseks ja edendamiseks.

TA&I võtmevaldkondade riiklike programmide käivitamise nägi ette ka Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006 „Teadmistepõhine Eesti”, see ülesanne jäi aga täitmata. Siiski käivitati mõned riiklikud programmid valdkondades, mis tervikuna kuuluvad ühe rahastaja (ministeeriumi) vastutusalasse.

Strateegias ja selle rakendusplaanis välja toodud mitut valdkonda hõlmavad riiklikud teadus- ja arendusprogrammid käivitatakse HTM või MKM koordineerimisel, vastavalt rakendusplaanile. Ühte valdkonda käsitlevate programmide algatamise ja elluviimise eest vastutab vastava valdkonna ministeerium. Riiklike programmide edukaks käivitamiseks ja toimimiseks on vajalik tugevdada ministeeriumite haldussuutlikkust, koostööd ja initsiatiivi.

Käesolev rakendusplaan toob eraldi välja mitme osapoole eesmärgid ühendavad riiklikud teadus- ja arendusprogrammid. Sellised programmid valitakse valdkondade hulgast, millel on suur potentsiaalne mõju Eesti arengule ning mis otseselt või kaudselt seonduvad paljude teiste valdkondadega (illustreeritud tabelis 1.).

Tabel 1. HTM ja MKM vastusalas olevate teadus- ja arendusprogrammide võimalikud valdkondadevahelised seosed

Valdkond	Info- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	Materjalitehnoloogiad	Biotehnoloogiad
Energeetika	X	X	X
Riigikaitse ja julgeolek	X	X	X
Tervishoid ja hoolekanne	X	X	X
Elukeskkond	X	X	X
Eesti rahvuskultuur, keel, loodus jms	X		
Haridus	X	X	X
Rahvastik	X	X	X
Majandusareng	X	X	X
Riigi juhtimine ja haldussuutlikkus	X		
Mõju Eesti rahvusvahelisele positsioonile	X	X	X
Siseriiklik mõju	X	X	X

Programmide eesmärgipüstitust, valikut, käivitamise protsessi, osalejate ringi, toetuste iseloomu ja mahtu ning nende käivitamise eest vastutajaid käsitletakse allpool.

Rakendusplaan eesmärgiks on avada perioodil 2007-2010 orienteeruvalt viis-kuus käesolevale kontseptsioonile vastavat riiklikku programmi, võimalusega hilisema strateegiaperioodi jooksul lisaprogramme avada. Keskmiselt planeeritakse ühe programmi raames suunata teadus- ja arendustegevusse vähemalt 20-25 mln krooni aastas, innovatsiooni- ja ettevõtluse toetusmeetmetesse ligikaudu 20-25 mln krooni aastas ning vastava eriala ülikooliharidust tagavatesse tegevustesse samuti ligikaudu 20-25 mln krooni aastas. Sellele summale lisandub programmi juhtimise osana ühistegevuse arendamise ja väärtust lisavate teenuste kulud (umbes 2 mln krooni aastas). Veel võivad lisanduda investeeringud, mis kaetakse strateegia teiste tegevuste eelarvetest ning programmi partnerite (ettevõtted, ministriumid, muud riigiasutused jne.) panused. Täpsem eelarve jaotus on programmispetsiifiline ja selgub programmi ettevalmistamisel. Programmi ettevalmistamise ja käivitamise perioodi pikkuseks on kuni kaks aastat ning programmi kestvuseks planeerime 5 aastat.

T&A programmide eesmärgid

Riiklikud teadus- ja arendusprogrammid on eelkõige mõeldud T&A ja innovatsiooni arendamiseks, T&A asutuste ja ettevõtluse koostöö edendamiseks ning kõrgetasemelise uurimustöö läbiviimiseks riigi jaoks olulistest valdkondades. Teadus- ja arendusprogrammidega soovitakse kokku tuua TA&I nõudlus (ettevõtete vajadused uute toodete ja teenuste arendamiseks, riigiasutuste vajadused erinevates arengukavades seatud ülesannetega toimetulekuks) ja potentsiaal (rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised uurimissuunad ja – meeskonnad), et koostöös algatada ja läbi viia projekte, mis üheaegselt aitavad saavutada riigile olulisi eesmärgid (nt kõrgem turvalisuse tase, paremad meditsiiniteenused) ja luua majanduslikku lisandväärtust (Eesti ettevõtete poolt pakutavad uued innovaatilised tooted ja teenused).

Programmid võimaldavad kontsentreerida kvaliteetseks teadus- ja arendustegevuseks vajalikku kriitilist ressursi ning motiveerivad koostöövõrgustike loomist. Ressursse tuleb eelistatult suunata nendesse TA&I valdkondadesse, mis on olulised majandusarengule, mille potentsiaal võimaldab maailma eesliiniteaduses tulemusi saavutada, mis toetavad rahvuse ja kultuuri säilimist ning olulisi sotsiaalmajanduslikke eesmärgi.

Riiklike teadus- ja arendusprogrammide tehnoloogiaalasteks eesmärkideks on:

- 1) Eesti teadus- ja arendusalase võimekuse kasv vastavas tehnoloogiavaldkonnas;
- 2) võtmetehnoloogiate levik ja rakendamine teistes majandussektorites (eelkõige traditsiooniline tööstus, energeetika, transport jne) ja sotsiaal-majanduslikes valdkondades (tervishoid, elukeskkond jne).

Riiklike teadus- ja arendusprogrammide sotsiaalmajanduslikeks eesmärkideks on:

- 1) viia läbi vajalikke uuringuid riigi vastava sotsiaalmajandusliku valdkonna poliitika kujundamiseks ja realiseerimiseks;
- 2) kontsentreerida (ja vajadusel Eestisse tuua) vastava ala teadlasi ja ettevõtjaid ning suunata neid Eesti jaoks oluliste ülesannete lahendamisele vastastikusel koostöös;
- 3) soodustada kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste kasutuselevõttu (eksportipotentsiaaliga või Eestile olulised uued tooted, tehnoloogiad ja teenused, ettevõtete tehnoloogilise taseme tõus);
- 4) rakendada programmide käigus loodavaid ja/või Eestisse siirdatavaid tehnoloogiaid Eesti elanike elukvaliteedi tõstmiseks.

T&A programmide algatamine ja osalejad

Riiklike teadus- ja arendusprogrammide lähtekohad on:

- Programmiks saavad olla kõrge tasemega (st. tegemist ei ole uue suuna rajamisega) ja Eestile strateegiliselt olulised teadusteemad.
- Programmid tuleb suunata kitsalt fookuseeritud teemadele, mis võimaldab saavutada selget positiivset mõju vastava valdkonna arengule (soovituslikuks konsortsiumi suuruseks on umbes paarkümmend teadlast). Programmis võib olla ka mitu kitsast fookust koos programmi temaatikaga haakuvate projektidega, mille laiema tausta tegevused on ühised (st tegemist ei pea olema ühe suure töögrupiga, mis koosneb paarikümnest teadlasest). Projekti täitjateks võivad olla ka Eestis resideeruvad välismaalased.
- Programmidesse koondatud teemad peavad olema relevantid Eesti majandusele ja/või riigile niisugusel määral, et oleks võimalik saavutada erasektori ja/või valdkonna riigiasutuse aktiivne osalus, sh. rahaline panus.

Riiklikud teadus- ja arendusprogrammid käivitatakse vastavalt strateegia „Teadmispõhine Eesti 2007 – 2013” rakendusplaanile HTM ja MKM heakskiidul mitmete partnerite koostöös ning need nõuavad aktiivset tegevust kokkulepitud eesmärkide saavutamise nimel kõigilt osapooltelt. Ministeeriumid vastutavad T&A programmide algatamise ja elluviimise eest oma vastutusvaldkonnades ning selle edukaks toimimiseks on vajalik tugevdada ministeeriumite haldussuutlikkust, koostööd ja initsiatiivi. Samuti tuleb luua tingimused mitmeaastaste programmide kogumahust tulenevaks stabiilseks riigieelarveliseks rahastamiseks.

Iga riikliku teadus- ja arendusprogrammi ettevalmistus hõlmab vastava teema analüüsi, probleemi püstitust (sh ühiskondlik aspekt), eesmärkide seadmist, vajalike ressursside hindamist, kohustuste fikseerimist, programmi lõppemisel planeeritavaid tegevusi, kvaliteeditagamise mehhanismi, sünkroniseerimist teiste instrumentidega. Teadus- ja arendusprogrammide planeerimisel on soovitatav kasutada tulevikuseiret, mis lisaks otsesele väljundile aitab tugevdada mitteformaalseid koostöövõrgustikke, sõnastada pikaajalisi arenguvisioone ning toetada strateegilise mõtlemise arengut nii era- kui avalikus sektoris. Riikliku programmi ettevalmistuseks tuleb anda piisavalt aega, et partnerid saaksid analüüsida vajadusi ja välja selgitada ühised huvid. Riiklike programmide menetlemine toimub strateegia „Teadmispõhine Eesti 2007 – 2013” rakendusplaani põhiselt alljärgnevalt:

- 1) Esialgse huvi teadus- ja arendusprogrammi väljatöötamiseks selgitab välja vastav ministeerium koostöös valdkonna erasektori või teiste partnerite esindajatega. Ettepanekuid programmi väljatöötamiseks võivad ministeeriumitele esitada ka ülikoolid ja teised T&A asutused ning ettevõtted.
- 2) Vastavalt ettepanekule püstitatakse koostöös HTM-ga ja MKM-ga lähteülesanded programmi väljatöötamiseks. Lähteülesande põhjal töötab programmijuht välja vastava valdkonna riikliku programmdokumendi. Programmijuhi palkab vastava riikliku programmi juhtministeerium.
- 3) Ettepaneku Vabariigi Valitsusele riikliku programmi käivitamiseks vastavalt TAN-s heaks kiidetud programmdokumendile T&A strateegia rakendusplaani täiendamise kaudu teeb HTM, jättes võimaluse programmi detailsusastet programmi juhtkomiteel täpsustada.
- 4) HTM-i, MKM-i ja programmi algatanud ministeeriumi koostöös pannakse kokku programmi juhtkomitee.
- 5) Programmijuhi poolt koostatud lõpliku ja detailsema programmdokumendi kinnitab juhtkomitee.
- 6) Riiklik programm käivitatakse ja viiakse ellu vastavalt programmdokumendile. Programmdokumendis on välja toodud vajaduse põhjendus, eesmärgid, partnerid, tegevussuunad, orienteeruv maksumus ja finantseerimisallikad (vt. ka alapeatükk 'T&A programmi ülesehitus').
- 7) Kui valitsus toetab rakendusplaani täiendamist (sh programmi(de) käivitamist), määratakse programmi ellu viimise eest vastutav ministeerium. Mitme ministeeriumi valitsemisalassee jääva programmi puhul määratakse vastutav ja kaasvastutav ministeerium konkreetse programmi põhisel.
- 8) Kõik T&A strateegia rakendusplaani raames käivitatavas programmis osalevad ministeeriumid taotlevad programmi rakendamiseks vahendeid riigieelarvest.
- 9) Programmi juhtimise ja haldamise kulud nähakse ette programmi eelarves.
- 10) Vastutav ministeerium (kelle juures töötab programmijuht) korraldab programmi tulemuste seire ja hindamise kaasates HTM ja MKM.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ülesanded teiste ministeeriumite poolt algatatud programmide puhul:

- üldine programmi koordineerimine;
- osaleda programmi eesmärkide ja tegevuste väljatöötamisel ja täiendamisel, eesmärgiga tagada teadus- ja arendustegevuse valdkonna arendamiseks vajalike kvalifitseeritud inimeste ettevalmistamine ja teadus- ja arendusalase võimekuse kasv;
- toetada arendatava valdkonnaga seotud alusuuringuid läbi temaatiliste taotlusvoorude või broneerides olemasolevates T&A rahastamisinstrumentides spetsiaalseid osaeelarveid;
- pöörata teravdatud tähelepanu õppejõudude kaadri taastootmisele arendatavas valdkonnas, vastavate välisteadlaste ja -üliõpilaste Eestisse toomisele jne.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ülesanded teiste ministeeriumite poolt algatatud programmide puhul on:

- osaleda programmi eesmärkide ja tegevuste väljatöötamisel ja täiendamisel eesmärgiga tagada programmi kasulikkus majandusarengule;
- toetada arendatava valdkonnaga seotud majandusliku väljundiga T&A ja innovatsiooniprojekte, korraldades EASi poolt rakendatavates TA&I projektide toetamise programmis temaatilisi taotlusvoore või broneerides spetsiaalseid osaeelarveid;
- võimalusel (ja kokkuleppel valdkonda kureeriva ministeeriumiga) suunata teisi innovatsiooni toetusmeetmeid senisest rohkem keskenduma arendatavale valdkonnale.

Teadus- ja arendusprogrammid käivitatakse ja viiakse ellu erinevate osapoolte koostöös. Partneriteks on ministeeriumid jt riigiasutused, sh Arengufond, teadus- ja arendusasutused, ettevõtjad ja erasektori esindajad, mittetulundussektori esindajad jt.

- Kõigi osapoolte huvi on programmi teemade erinevate aspektide kujundamine ja juhtimine ning osalemine valikuprotsessis.
- Ettevõtete motivatsiooniks riiklikus T&A programmis osaleda on riikliku programmi elluviimisel asetleidev sektorisisese ning sektori ja riigi vahelise partnerluse arendamine ning ühiste visioonide

kujundamine, nn väärtust lisavad teenused (seminarid, tehnoloogiliste arengute kaardistamised jne). Riikliku programmi eeldatavalt suurim mõju ettevõtetele avaldub läbi innovaatiliseks ja arendusmahukaks ettevõtluseks vajaliku keskkonna paranemise, mille elementideks on teadus- ja arendustegevuse pakkumise parem vastavus ettevõtete vajadustele, arendustegevuseks vajalike kõrge kvalifikatsiooniga inimeste arvu kasv ja infrastruktuuri areng ning tippteadlaste kaasamise kaudu saada ligipääs neid huvitavate valdkondade uusimale teadusinformatsioonile ja globaalsetele suundumistele

- Teadus- ja arendusasutuste motivatsiooniks riiklikus T&A programmis osaleda on probleemide (inimesed, infrastruktuur, teadustöö) kompleksne lahendamine ning muude teaduse rahastamise instrumentidega võrreldes küllaldane rahastamise tase, mille kõrval puudub vajadus alternatiivse rahastamise taotlemise järele ning seeläbi võimaldab täielikult pühenduda riikliku programmi raames rahastatavale teadustegevusele.
- Avalik sektor partnerina on huvitatud mitmesuguste uuringute ja arendustööde tellimisest riiklike arengukavade elluviimiseks.
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi huviks on rakendustele suunatud ja/või ettevõtetes läbiviidavate uuringute ja arendustegevuse stimuleerimine ning seeläbi ettevõtete konkurentsivõime ning ettevõtete poolt loodava lisandväärtuse suurendamine. MKM huvi riiklike teadus- ja arendusprogrammide kontekstis on pakkuda Eesti ettevõtetele võimalusi riigile oluliste tehnoloogiate ja teenuste arendamisel kaasalöömiseks ning edaspidi nende edukateks konkurentsiteguriteks ja ekspordiarartikliteks kujundamiseks.
- Haridus- ja Teadusministeeriumi huviks on T&A asutuste konkurentsivõime ning jätkusuutlikkuse tõstmine ning kõrge kvaliteediga teadusteamade arendamine, mis oleks seotud perspektiivsete ja Eesti ühiskonnale relevantsete küsimustega, ning ülikoolide ja ettevõtluse sidemete tugevdamine, sh:
  - kasutada koordineeritult olemasolevat teaduspotentsiaali ning arendada teadustöö keskkonda,
  - edendada multi- ja interdistsiplinaarsust,
  - arendada teadlaste ja inseneride, finantseerivate kogude ja uuringute tulemuste lõppkasutajate siseriiklikku ning rahvusvahelist koostööd,
  - suurendada Eesti teaduse rahvusvahelist nähtavust ja panustamist Euroopa ühtse teadusruumi loomisse (sh luua Eesti teadlastele võimalus osaleda EL raamprogrammide ERA-NET võrgustikus, Euroopa Teadusfondi EUROCORES programmides, COST ning EUREKA programmides).
- Kõigi osapoolte huvi on programmi mõju hariduse kvaliteedile ja tööjoturule ning üleriiklikule arengule nii laiemalt kui ka spetsiifilisemates suundades, nt ebapiisav tippspetsialistide arv nii ülikoolides (HTM huvi), suurtes sektori ettevõtetes (erasektori partnerite huvi) kui ka kogu Eesti tööjõustruktuuris (MKM huvi).

Erandjuhtudel võib programmi osa tegevusi toimuda ka väljaspool Eestit, eeldusel, et vastav teema on olulisel määral seotud Eestile oluliste küsimuste lahendamisega:

- nt uuringud, mille ülesanne on otsida lahendust olulistele Eesti probleemidele;
- programmid, mida osaliselt finantseerivad välisriigid;
- programmid, mis haakuvad EÜ asutamislepingu art 169 tingimustel ühiselt finantseeritavate teadus- ja arendusprogrammide ideoloogiaga.

Teadusuuringute läbiviijana ei piirata programmis osalejate ringi ainult T&A asutustega.

Riiklike teadus- ja arendusprogrammide täitmisest antakse aru Vabariigi Valitsusele TA&I strateegia täitmise aruande koosseisus.

Võimalikud T&A programmidega seotud tegevused

Alljärgnevalt on esitatud näidisloetelu tegevustest, millest riiklik teadus- ja arendusprogramm võib koosneda. Kõik tegevused ei pruugi olla esindatud igas programmis, samuti võib esineda siinsest loetelust puuduvaid tegevusi.

Teadus- ja arendustegevuse finantseerimine T&A asutustes ja ettevõtetes (nii alus- kui ka rakendusuuringute puhul) on arvestuslikult üks miljon krooni aastas teadlase kohta. See katab palgad, reisikulud, materjalikulud ja väiksemad aparatuurikulud. Teadusprojektide kestus programmi raames peaks olema neli kuni viis aastat (näiteks kolm pluss kaks aastat vahearuandega). Eesti Teadusfondi vahendatavate teadusgrantidega toetatakse alusuuringuid, millel on pikemas perspektiivis majanduslik väljund (sh patendid, litsentsid). Arendusgrandiga luuakse võimalus (välismaiste) suuretevõtete arendusüksuste Eestisse toomiseks ehk toetatakse suuremahulisi kõrge teadusliku tasemega uurimisgrupe või – teemasid eeldusel, et kaasatud on ka ettevõtlus. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse teadus- ja arendusprojektide toetamise programmi kaudu toetatakse ettevõtete turule suunatud kõrge tehnoloogilise riskiga uurimis- ja arendusprojekte. Tehnoloogia arenduskeskuste programm soodustab ettevõtete ning T&A asutuste rakendusuuringute alast strateegilist koostööd läbi ühiselt loodud eraõiguslike asutuste. Samuti võivad lisanduda vastava valdkonna riiklikus T&A programmis osaleva(te) ministeeriumi(te) haldusalasse jäävate T&A tegevuste toetamine viimas(t)e eelarve(te)st.

Teadustöö käivitamisel ja programmi lõpetamisel tuleb ette näha üleminekutegevused ja -tingimused, mis peavad olema programmis sõnastatud. Programmi käivitamisel tuleb üle vaadata projektitäitjate käimasolevate projektide lõpetamise küsimused. Programmi lõpetamisel toimub edasine teadustegevuse finantseerimine üldistel alustel (võimalikud tekkinud püsikulud tuleb lahendada eraldi). Üleminekuperioodi kestus (pärast programmi lõppemist) on kuni kaks aastat.

T&A asutuse struktuuriüksuse reorganiseerimine või uue loomine tagamaks ühelt poolt institutsionaalset alust ja teiselt poolt loomaks selget vastutusliini programmi tegevuste täitmisel. Kulutused hõlmavad teadlaste ja muu personali värbamist, sh. repatrieerimist ning välismaalaste juurdetoomist, töökohtade sisseseadmist, koolitust, väljaõpet, jm tegevusi. Sellised investeeringud on ülimalt konkreetse programmi spetsiifilised ja nende suurust pole üldistatult võimalik hinnata. Vastava struktuuriüksuse reorganiseerimine või loomine võib kesta üks kuni kaks aastat. Kogu teadus- ja arendustegevus ei pea toimuma loodavas struktuuriüksuses, osad projektid võivad rakenduda (konkursi alusel) teistes T&A asutustes, sh ettevõtetes.

Võimalikud suuremad investeeringud aparatuuri ja/või hoonetesse. Sellised investeeringud on konkreetse projekti spetsiifilised ja need tuleks lahendada teistest selleks sobivatest finantseerimisinstrumentidest (nt tõukefondide T&A infrastruktuuri investeeringute meede).

Ülikoolis vastava eriala tugevdamist tagavad tegevused. Suunata lisavahendeid ülikooli vastavate üksuste töö tugevdamiseks, eesmärgiga parandada neis õppetöö kvaliteeti (toetada inimkapitali arengut, kaasajastada sisseseadmeid, toetada üliõpilasi (stipendiumid) jms), soodustada üliõpilaste ja teadlaste ning teiste spetsialistide mobiilsust, edendada doktoriõpet jne. Toetuste kogumaht tuleb täpsemalt määrata vastavalt konkreetse olukorra analüüsile.

Ühistegevuse arendamine ning väärtust lisavad teenused. Programmi juhtimise osana viiakse ellu tegevusi teadlikkuse tõstmiseks vastavas valdkonnas ja valdkonna majanduslikest perspektiividest (arenguseire, tehnoloogilise arengu kaardistamine, tasuvusanalüüsid jms), sektori strateegia kujundamiseks, sektorisisese

ning sektori ja riigi vahelise partnerluse arendamiseks (seminarid, töötoad, õppereisid jms) ja programmi eesmärkide ja tulemuste tutvustamiseks avalikkusele.

Tehnoloogiasiirde soodustamine – laema majandusliku mõju saavutamiseks on oluline nii Eestis kui ka mujal maailmas loodava teadmuse viimine ettevõtetesse ja uudsete tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine riiklike programmide valdkondades.

T&A programmi ülesehitus

Riikliku teadus- ja arendusprogrammi ülesehituse aluseks olevas programmdokumendis peavad olema kaetud järgmised aspektid:

1. Programmi (ja alamprogrammide) nimetus.
2. Vastutav ministeerium ja teised programmis osalevad ministeeriumid/organisatsioonid; juhtasutus ja sealne programmijuht (kontaktisik, aadress, telefon, faks).

Programmides osalemise üldprintsip on dubleerimise vältimine, st sisuliselt sama projekti/taotlust ei tohi rahastada mitmekordselt ühe või mitme erineva rahastamisskeemi kaudu.
3. Taust ehk programmi objektiks oleva valdkonna hetkeseisu, so vajaduste ja probleemide, analüüs.

Valdkonna analüüsil tuleb erilist tähelepanu pöörata vastava valdkonna kõrgharidus-, teadus- ja ettevõtlussektori olukorra, probleemide ja vajaduste kaardistamisele (sh inimressursi olemasolu), käsitledes Eesti olukorda võrdluses maailma ja EL suundumustega. Vajadusel võib tellida vastavaid uuringuid ja/või eksperthinnanguid.
4. Programmi rakendamisel soovitud olukord ning selle saavutamise seisukohalt kriitilised edutegurid.
5. Programmi eesmärgid.
6. Eesmärkide saavutamiseks kavandatavate meetmete loetelu ja kirjeldus koos tegevuste elluviijate, tähtaegade ning maksumuse ja finantseerimisallikatega aastate lõikes.

Programmi eesmärgid, osalus tegevustes, kohustused (sh eelarve) ja edukuse/ebaedukuse kriteeriumid tuleb lahti kirjutada ja kokku leppida osapoolte kaupa (nii rahastajad kui ka põhilised teadusasutused/ülikoolid). Selline lähenemine võimaldab lahendada seni probleemiks kujunenud olukorda, milles ühe osapoole (ministeeriumi) juhtimisel ja rahastamisel kavandatavad teisi osapooli hõlmavad programmid ei toimi, kuna nende huvid ei ole tagatud.
7. Programmi rõhuasetus (alus- ja rakendusuringud, haridusmeetmed, tootearendus) ning riskide hindamine.
8. Oodatavad tulemused, mille alusel saab hinnata programmi edukust (programmi edukuse näitajad).

Tuua välja selge lisandväärtus ning tulevikku suunatus (olulisus ka pikaajalises perspektiivis).
9. Olulisemad mehhanismid, mida tulemuste saavutamiseks kasutatakse, nende osakaal.
10. Programmi eelarve, osakaalud erinevate tegevuste vahel.
11. Programmi täitmise plaanitav ajakava.
12. Programmi juhtimine.

Ette tuleb näha:

  - o programmi juht ja programmi meeskond
  - o juhtkomitee,
  - o inim- ja rahalised ressursid juhtimistegevuste teostamiseks (programmide koostamiseks tehtavate kulutuste katmine, koolitus- ja konsultatsioonitegevused jms). Partnerite rahaliste toetuste korraldamiseks on vaja vastavate finantsvahendite majandamine (võib osutada vajalikuks vastava sihtfondikasutamine/ loomine).
13. Taotlemise korraldus .
14. Intellektuaalne omand, teaduseetika ja erikooskõlastust nõudvad uuringud.

Lahendatud peab olema tekkiva intellektuaalse omandi kuuluvuse probleem ja erikooskõlastust nõudvate uuringutega seotud küsimused. Käsitletud peavad olema eetika küsimused.
15. Programmi edukuse hindamine: kriteeriumid, aruandluse ja hindamise kord.

Programmi juhtimise ja uuendamise põhimõtted

Programmi juhtimise organisatsiooni moodustavad programmi juhtkomitee, programmijuht ning programmi meetmeid ellurakendavad isikud rakendusasutuses (igast rakendusasutusest vähemalt üks). Programmijuht ja programmiga seotud rakendusüksuste töötajad moodustavad programmi meeskonna.

Programmijuht

Programmi tegevjuhiks on programmijuht, kes võetakse tööle programmi juhtministeeriumisse.

Programmijuhi ülesanded:

- Ettepanekute esitamine juhtkomiteele programmi tegevuste muutmiseks (tegevuste komplekti muutmine suurema mõjususe saavutamise eesmärgil).
- Potentsiaalsete programmiosaliste kaasamine, kinnituse saamine nende huvi kohta programmis osalemiseks.
- Ettepanekute kogumine ja valik programmi arendusteemade täiendamiseks või muutmiseks, juhtkomiteele kinnitamiseks esitamine.
- Programmi meeskonnaga tiheda koostöö sisseseadmine ja arendamine.
- Programmi elluviimise korraldamine, sh nn väärtust lisavate teenuste pakkumise korraldamine ja valdkonna arenguseire korraldamises osalemine.
- Aruandluse ettevalmistamine ja juhtkomiteele esitamine.
- Programmi eesmärkide ja tulemuste tutvustamine avalikkusele.

Otseseid tööülesandeid programmijuhile saab anda ka juhtkomitee. Programmijuhil on kohustus jooksvalt informeerida programmi juhtkomiteed programmi elluviimise seisust.

Juhtkomitee

Programmi juhtkomitee vastutab programmi strateegilise juhtimise ja arendamise eest. Programmi juhtkomitee moodustatakse juhtministeeriumi juurde ning sellel on kuni 10 liiget. Juhtkomiteesse kuuluvad kindlasti Haridus- ja teadusministeeriumi, Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ning programmis osaleva(te) ministeeriumi(te) esindajad. Lisaks võivad juhtkomitees olla programmi valdkonna ettevõtluse esindusorganisatsioonide esindajad, teadusinstituutide ja kõrghariduse valdkonna esindajad (valik järgnevate vahel - Eesti Teaduste Akadeemia, Teaduskompetentsi Nõukogu esindaja, Rektorite Nõukogu esindaja). Juhtkomiteesse kaasatud osapooled on programmispetsiifilised

Juhtkomitee ülesanded:

- Programmi eesmärkide, meetmete ja rahastamise kinnitamine.
- Programmi elluviimise järelevalve (sh aruandluse kinnitamine).
- Programmi edukuse analüüsimine ning vajadusel programmijuhile suuniste andmine programmi eesmärkide, meetmete või nende elluviimise vahendite või korralduse muutmiseks.
- Programmijuhi ettepanekute alusel programmi eesmärkide, meetmete või nende elluviimise vahendite või korralduse muutmise heakskiitmine (sh *matching cost* projektide sissetoomise otsustamine).
- Valdkonna arenguseires osalemise, uuringute ja analüüside korraldamise otsustamine programmijuhi ettepanekute alusel.

Programmi täiendamise põhimõtted

Programmi arendamise ettepanekuid töötab välja ja esitab juhtkomiteele kinnitamiseks programmijuht koos programmi meeskonnaga. Ka juhtkomitee kui järelevalve funktsiooni kandev kogu võib anda suuniseid programmi muutmiseks programmijuhile, kes töötab ja arutab need läbi programmis osalevate

ministeeriumidega, vormistab detailsete muudatusettepanekutena ning esitab juhtkomiteele kinnitamiseks. Arendusettepanekud saavad käsitleda:

- programmi eesmärkide, arendussuundade ja -teemade osas muudatuste ja täienduste tegemist;
- konkreetsete meetmete raames programmile eraldatud eelarvete suurendamist (meetme eest vastutava ministeeriumi nõusolekul);
- muude struktuurifondidest rahastatavate meetmete juurdetoomist programmi;
- uute meetmete lisamist programmi riigieelarvelise rahastamise baasil (vajalik vastav eelarvetaotlus esitada läbi vastutava ministeeriumi arengukava ning Riigieelarvestrateegia);
- olemasolevate meetmete tingimuste ja elluviimise korralduse osas muudatuste tegemine.

Programmi muudatused kiidetakse heaks Vabariigi Valitsuses Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonistrateegia 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti“ rakendusplaani muutmise otsuse koosseisus.

Programmi projektide valiku ja rahastamise põhimõtted

Riiklike programmide rahastamine toimub alljärgnevate põhimõtete alusel:

- kasutatakse koordineeritult olemasolevaid rahastamisinstrumente ja rakendusasutusi, välditakse erinevate rahastamisinstrumentide omavahelist dubleerimist,
- projekti valiku ja kvaliteedi eest vastutavad rakendusüksused,
- meetmete vastavuse eest programmi eesmärkidele vastutab juhtkomitee,
- meetmete koosmõju ja suunatus riikliku programmi eesmärkide täitmisele tagatakse läbi programmi arendussuundadele ja -teemadele suunatud osaeelarvete eraldamise ja projektikonkursside korraldamise.

Erasektori investeeringute kaasamise põhiliseks vormiks on ettevõtete omafinantseering projektide elluviimisse. Programmi arendusteemade valiku protsessis on tähtsal kohal läbirääkimised erasektori ja teadusasutustega, tuvastamaks teemasid, mille korral on ettevõtetal huvi ja valmidus programmis osaleda. Lisaks on eesmärgiks ettevõtete investeeringute kaasamine programmi üksikmeetmete rahastamisse (näiteks õppekavade arendamisse, väliseadlaste Eestisse toomisse, konkreetsetes arendusteemas tehnoloogiaarenduse toetamisse jne). Ettevõtete investeeringute kaasamine leiab aset eraldi koostöölepingute sõlmimisena ja nn *matching-cost* põhimõttel, ehk vajadusel ja võimalusel suurendab riik samuti omapoolseid konkreetsete meetmete rahastamise mahtusid.

Taotlusi hindavad rakendusasutused vastavalt nende poolt rakendatavate meetmete tavapärasele hindamise korrale, arvestades programmispetsiifilise lisakriteeriumina projekti suunatust programmi eesmärkide täitmisele. Kui projekt ei osutu programmi eesmärkidega kooskõlas olevaks, ei rahastata teda programmi eelarvest ja võimalusel suunatakse ümber sama meetme sektor-neutraalsesse taotlusvooru.

Riikliku T&A programmi tulemuste hindamine

Programm aitab otseselt kaasa Teadus – ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti II“ seatud eesmärkide elluviimisele. Ennekoike toetavad programmi meetmed vastava valdkonna järgmiste eesmärkide saavutamist:

- teadus- ja arendustegevusega hõivatud töötajate osakaalu kasv;
- doktorantide ja doktorikraadi kaitsnute arvu kasv;
- rahvusvaheliste magistri- ja doktoriõppe õppekavade arvu ja kvaliteedi kasv;
- Eestisse saabuvate väliseadlaste ja üliõpilaste arvu suurenemine;
- ettevõtete ja teaduasutuste koostöö paranemine;
- ajakohastatud ja uute TA&I infrastruktuuride osakaal suurenemine;
- rahvusvaheliselt registreeritud patentide arvu kasv;
- ettevõtete teadus- ja arendustegevuse investeeringute kasv;

- ettevõtete innovatsiooniinvesteeringute (teadus- ja arendustegevus, masinate ja seadmete soetamine, teadmiste soetamine) kasv;
- uutest toodetest ja teenustest saadava müügitulu osatähtsuse kasv
- ettevõtete tootlikkuse kasv töötaja kohta;
- teadmiste- ja tehnoloogiamahukate välisinvesteeringute suurenemine;
- rahvusvahelistes TA&I koostööprogrammides ja -võrgustikes osalevate ettevõtete arvu suurenemine.

Tulemuste hindamiseks kasutatavad indikaatorid, nende tänased ja sihttasemed vastavas valdkonnas määratleb programmi käivitamise etapis programmijuhi ja programmi meeskonna analüüsi ja ettepanekute põhjal programmi juhtkomitee.

Väljundite hindamine

Konkreetsete meetmete väljundeid ja tulemusi hindavad meetmete rakendusüksused üldiste väljundindikaatorite alusel. Täpsemad väljundindikaatorite sihttasemed (nt toetatud projektide arv) määratleb programmijuht koostöös meetmete rakendusüksustega. Vajadusel kooskõlastatakse väljundindikaatorid meetme elluviimise eest vastutava juhtministeeriumiga.

Riiklike T&A programmide elluviimise ajakava

Eesti energiatehnoloogia programm

2008. aastal käivitatakse energeetika valdkonna riiklik T&A programm, mis kannab nimetust „Eesti energiatehnoloogia programm“ (vastavat programmdokumenti vt. Lisa 1). Antud programmi kestuseks on viis aastat, 2008. a teisest kvartalist 2013 a. esimese kvartali lõpuni. Programmi raames rakendatavad meetmed avanevad järk-järguliselt 2008. aasta jooksul (sõltub perioodi 2007-2013 struktuurifondide vahendite kasutamise ettevalmistamisest), vastavalt nende avanemisele täieneb ka programmi meetmete komplekt. Eesti energiatehnoloogia programmi juhtkomitee koguneb esimesele koosolekule 2008. a jaanuaris. Programmi elluviimise vahehindamine leiab aset kolmandal tegevusaastal, so 2010. a. Programmi tulemuste ja mõjude hindamine on planeeritud 2013. aastasse.

Teised programmid

2008. aasta jooksul valmistatakse ette info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate teemaline riiklik T&A programm ning biotehnoloogiate teemaline riiklik T&A programm, mille käivitamine toimub 2009. aastal.